

Marian Gucwa

Cztery sceny z kroniki życia św. Ludwika

Rocznik Muzeum Narodowego w Kielcach 26, 421-423

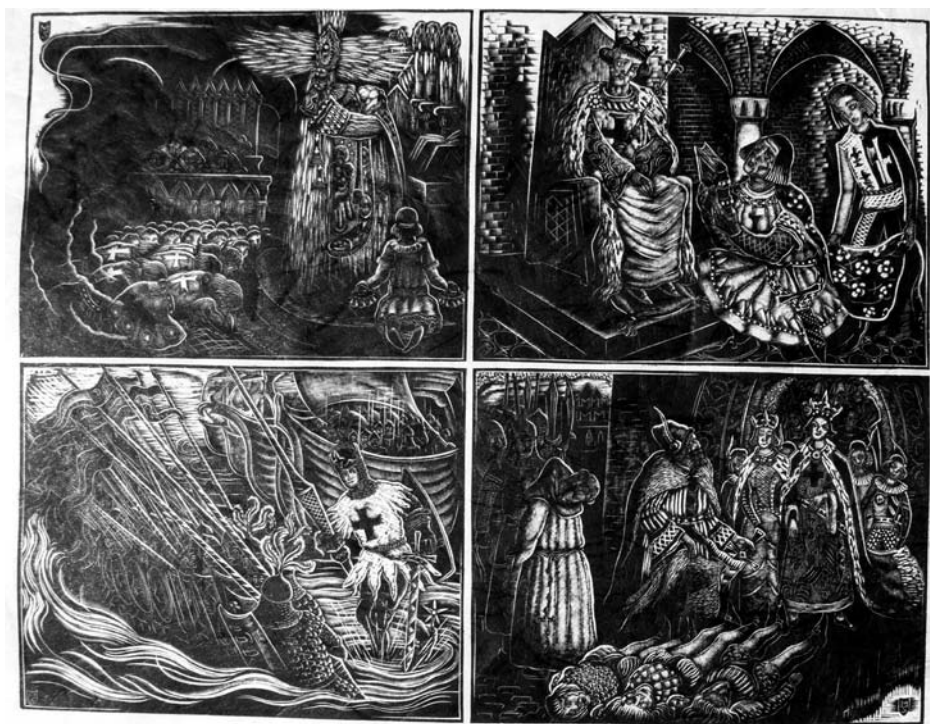

2011

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

CZTERY SCENY Z KRONIKI ŻYCIA ŚW. LUDWIKA

Il. 1, Cztery sceny z kroniki życia św. Ludwika.

Stefan Mrożewski (1894-1975)

- Joinville wręcza królowi Ludwikowi X swoją kronikę
- Błogostawieństwo rycerzy przed krucjatą
- Sąd królewski
- Łądowanie na brzegu Ziemi Świętej

Sygn.: na każdej scenie MS, monogram wiązany umieszczony na tarczy herbowej. U dołu karty dedykacja ołówkiem: *Kochany Wiktorze (a dla nas Ludwiku) / przyjm. ten skromny upominek / zaś gdy dożyjesz setki przyobiecujemy dywan z Kaszmiru, Irena i Stef. Mrożewscy / Sudół roku Pańskiego 6/3/ 1939*

Drzeworyt, papier

Wymiary 39,9 x 39,8; 24,8 z 31,8 cm

MNKi/GR/161

Stefan Mrożewski (1894 -1975)

Łądowanie na brzegu Ziemi Świętej

1938

Sygn.: p.d. MS, monogram wiązany na tarczy herbowej, odwrócony

Klocek drzeworytniczy

Wymiary 12,3 x 15,9 x 2,3 cm

MNKi/GR/3411

W dorobku artystycznym Stefana Mrożewskiego jednym z mniej znanych projektów pozostają jego ilustracje do kroniki Jeana de Joinville (1224-1317). Na temat okoliczności ich powstania brak szerszych informacji, poza tym, że zostały ukończone w 1939 roku. Przedmiot zainteresowania artysty to ważne dzieło francuskiej literatury średniowiecznej, zatytułowane *Czyny Ludwika Świętego króla Francji*. Kronikarz przedstawił losy swojego bohatera z pozycji bezpośredniego uczestnika wydarzeń, poświęcając najwięcej miejsca zorganizowanej przez Ludwika IX wyprawie krzyżowej do Egiptu (w latach 1248-1254). Poszczególne obiekty związane z projektem ilustracji Mrożewskiego trafiły do zbiorów Działu Rycin w różny sposób. Z zapisu Wiktora Kielbassa pochodzi karta z odbitkami czterech drzeworytów, zaopatrzona w dedykację autora, w tym czasie wraz z rodziną mieszkał w dworku kolekcjonera w Sudole koło Jędrzejowa.

Kilkadziesiąt lat później w darze syna, Andrzeja Mrożewskiego i jego żony Janiny, znalazły się klocki drzeworytnicze, z których wykonano odbitki na karcie, wraz z pięcioma innymi matrycami należącymi do tego samego cyklu. W literaturze przedmiotu klocki te uchodziły za zniszczone w trakcie powstania warszawskiego, równocześnie to samo źródło podawało informację o zachowanych dziewięciu drzeworytach z ilustracjami do kroniki Jeana de Joinville

Opublikowanie kilka lat temu polskiego tłumaczenie *Czynów Ludwika Świętego króla Francji* pozwala na bliższe poznanie sposobu obrazowania treści tego dzieła przez Stefana Mrożewskiego. Odbite na jednej karcie cztery drzeworyty tworzą ciąg, rozpoczynający się sceną wręczenia ukończonej kroniki przez jej autora królowi Francji Ludwikowi X. Następne przedstawienie dotyczy jego przygotowań do krucjaty, dla której zapewnił sobie i towarzyszącym mu rycerzom błogosławieństwo zaprzyjaźnionego opata jednego z klasztorów. Ilustracja luźno nawiązuje do opisu organizacji wyprawy zamieszczonego w rozdziale XXVII. Kolejne drzeworyty dotyczą już samego Ludwika IX, wiernie odtwarzają wydarzenia opisane w tekście kroniki. Jeden z nich ukazuje scenę doprowadzenia do władcy zabójcy kilku jego dworzan, którym okazał się paryski „klerk”. W tle widać wejście do kaplicy królewskiej, wzmiankowanej w rozdziale XXVI, paragraf 115. Ostatni z czterech drzeworytów przedstawia lądowanie Ludwika IX na wybrzeżu Egiptu, koło Damietty. J. Joinville zalicza ten czyn do najważniejszych przykładów bohaterstwa króla, wśród których wymienia go na pierwszym miejscu. Powraca do niego jeszcze raz, przy szczegółowym opisie przebiegu walk z saracenami. Rozwiązanie tej sceny przez Stefana Mrożewskiego nawiązuje ściśle do jej opisów z rozdziałów: II, paragraf 7 i 8, oraz rozdziału XXXV, paragraf 162. Na pierwszym planie dominuje postać króla w pełnym uzbrojeniu, brnącego w wodzie. Obok niego kroczą rycerze w szyku, z pochylonymi do przodu kopiami. Uwagę zwraca sposób oddania falującej wody, tworzącej białe pasma, obejmujące od dołu całą kompozycję. W głębi widać statki wypełnione rycerzami i końmi, oczekującymi na wyładunek.

Cztery drzeworyty na karcie dedykowanej przez Stefana Mrożewskiego Wiktorowi Kielbassowi ilustrują jedynie część kroniki J. Joinville, od rozdziału I do XXXV, całość tego dzieła liczy bowiem 149 rozdziałów, podzielonych na 769 paragrafów. Sposób tworzenia ilustracji przez artystę sugeruje możliwość bliższego określenia miejsca i czasu scen batalistycznych, ukazanych na pozostałych pięciu klockach drzeworytniczych, przechowywanych w Dziale Rycin.

Marian Gucwa

LITERATURA:

Joinville de J., *Czyny Ludwika Świętego króla Francji*, słowo wstępne Jerzy Hauziński, przekład i komentarz: Głodek M., Warszawa 2004.

Czarodziej rylca. Wystawa w sto dziesiątą rocznicę urodzin Stefana Mrożewskiego 1894-1975, Biblioteka Narodowa, 2004, Pietrzak A., red. Ozimek A., Kozłowska M., s. 27.

Mielcarska-Kaczmarczyk J., *Stefan Mrożewski. Warsztat artysty, Katalog wystawy*, Muzeum Narodowe w Kielcach, Kielce 2010, poz. 233-242.

WIGILIA AK ROK 1940-1944

5/110 Wigilia AK-Rok 1940-44.

Wigilia AK-Rok 1940-44
z motywem z filmu "Wielki błąd"
S. M. Mrożewski 30. 10. 1953
J. 17. 11. 1953

Il. 1, *Wigilia Armii Krajowej*, 1953.

Stefan Mrożewski (1894-1975)

1953

Drzeworyt, papier

Wymiary 17,3 x 27,4 cm

MNKi/GR/3324